

JUURISYYN ONGELMA

Presidentinvaalitaistelu toi laajaan tietoisuuteen paitsi Hylkysyrjän ja tantraseksin myös juurisyyt. Yksi ehdokas nosti esiin pakolaisuuden, toinen turvallisuusuhkien juurisyyt. Puhetta riitti monien huoltien ja ongelmien juurisyyistä. Somessa epäiltiin, että juurisyy on munkkilatinaa.

Juurisyy vaikuttaa pätevältä, filosofiselta, tieteelliseltä. Poliitikot näyttävät ymmärtävän, että asioilla on syynsä ja enemmänkin: on myös perimmäisiä syitä. Poliitiikka ei ole enää pelkkää akuuttien tulipalojen sammuttamista ja yhteisten asioiden sössimistä, anteeksi, hoitamista. Se on myös perustavien probleemien ratkaisemista.

Etsitään juurisyy! Ratkotaan alkuongelma!

Mutta onko juurisyyllä jotakin tekemistä tieteellisen kielenkäytön kanssa? Syistä ja seurauksista puhumisen monet osaavat yhdistää tutkijoiden tuumailuihin.

Sen enempää 1900-luvun alkupuolta kuvaava *Nykysuomen sanakirja* kuin nykykieltä kuvaava *Kielitoimiston sanakirjakaan* eivät tunne juurisyyttä. Mitä todennäköisimmin kyse onkin uudehkos- ta merkityslainasta (englannin *root cause*).

Tekstiaineistojen tarkastelu viittaa samaan. Laajasta media-arkistosta ensimmäinen osuma löytyy keväältä 2015, ja valtiopäiväasiakirjoista tulee vastaan joitakin kymmeniä esimerkkejä viime vuosilta. Sanan käyttö on kuitenkin yleistymään päin. Esimerkiksi Twitterissä sitä käytettiin 2015 parissa sadassa viestissä, mutta vuonna 2017 jo yli tuhannessa viestissä.

Kun etsii esimerkkejä teksteistä, joissa *juurisyyttä* käytetään, törmää tavan takaa sanaan *Lean*. Tiedättehän? Lean-ajattelu? Lean-filosofia?

En tiennyt minäkään. Wikipedia mukaan ”Lean-ajattelu on johtamisfilosofia, joka keskittyy

seitsemän erilaisen turhuuden (tuottamattoman toiminnon) poistamiseen”. *Lean*-termi ilmeisesti keksittiin 1980-luvulla MIT:ssä. Englannin adjektiivi *lean* tarkoittaa hoikkaa, laihaa ja vähärasvaista, ja kun tätä sovelletaan johtamiseen, puhutaan entistä kapeisemmista resursseista, mutta lisääntyvistä tuotantomääristä ja paremmasta laadusta. Vähemmällä rahalla siis enemmän ja parempaa!

Hmm, taidamme nyt olla jo aika kaukana filosofiasta ja tieteen menetelmistä, sanamagian maailmassa. Tuntumaani vahvistaa tutustuminen netin *Lean*-sanastoon: ”*Arvovirta* muodostuu kaikista aktiviteeteista jotka tarvitaan tuotteen tai palvelun toimittamiseksi asiakkaalle. Arvovirtaan kuuluu sekä arvoa lisääviä ja arvoa lisäämättömiä aktiviteetteja. *Ongelmanratkaisu* – Käytäntö jossa määritellään ratkaisut tunnistettuihin ongelmiin ja siten mahdollistetaan korvaavat toimenpiteet prosessin, tuotteen tai palvelun osalta. *PDCA* – Kehittämisen kehä jossa on neljä vaihetta (plan, do, check, act).”

Ja onhan siellä määritelty se juurisyykin: *Leanin avulla* ”selvitetään tapahtuman välittömät syyt sekä tapahtuman syntyyn oleellisesti vaikuttaneet tekijät”. Okei, kuulostaa tyhjältä tynnyriltä, kehittämishölynpölyltä: hämärältä, hämäävältä, hässäköltä.

Outoa siis, että juuri poliitikot, nuo tiedettä ja tutkimusta yli kaiken rakastavat inehmot, tuntuvat ihastuneen sameaan *juurisyyhyyn*. #eiku

VESA HEIKKINEN

Kirjoittaja on suomen kielen dosentti ja tietokirjailija.